



KVÆG NYT

NR. 04 24. MAR 2023



tema KALVENES SUTTEBEHOV

Øget kontrol af kalveopstaldning går i gang før påske

SIDE 2

Kalve fodret med sut optager mælken bedre

SIDE 2

Ny sikkerhedspakke gør det mere sikkert at håndtere gylle

SIDE 3

“

Nu går de til mælkebaren med det samme og ved straks, hvad det handler om.

Sara Christiansen

Mælkebarer er kommet for at blive på Tastum Jersey



Foto: Tastum Jersey

Det er slut med at bruge tid på at lære kalvene at drikke på gården Tastum Jersey. Alle kalve drikker af mælkebar fra start til slut i hele mælkeperioden.

Mellem 80 og 100 jerseykalve får hver dag serveret deres mælk fra en mælkebar på gården Tastum Jersey ved Stoholm. Det er kalvepasser Sara Christiansen, der står for mælkefodringen, og hun er ikke i tvivl om, at mælkebarerne er en kæmpe fordel i hverdagen.

”Vi startede med at bruge mælkebarer til kalvene sidste sommer, hvor vi ville prøve at starte de helt små kalve op i hold af seks. Det med holdene fungerede ikke, men vi blev utroligt glade for mælkebarerne, så dem holdt vi fast i – også til de helt små,” fortæller Sara Christiansen.

Kalvene opstaldes derfor nu to og to fra dag ét, og til de er halvanden måned gamle. Herefter sættes de sammen i hold af seks. I hele perioden mælkefodres de med den samme type mælkebar.

Bedst for kalvene og tidsbesparende

På Tastum Jersey valgte de at investere i mælkebarer, fordi det er bedre for kalvene, når de sutter mælken i sig, end når de drikker den af en skål.

”Men når det er sagt, er det også meget nemmere at få dem til at drikke, når vi bruger mælkebarer frem for skåle,” forklarer Sara Christiansen.

”Vi får ofte mange kalve i streg, og før skulle jeg bruge en masse tid på at lære dem at drikke. Nu går de til mælkebaren med det samme og ved straks, hvad det handler om,” tilføjer hun.

Mælkebaren er placeret i samme højde som koens yver, fordi det ifølge Sara Christiansen er med til at give kalvene en mere naturlig mælkefodring. Valget er faldet på en rumopdelt mælkebar, så hver kalv har sit rum.

Det er med til at sikre, at hver kalv får den mælke mængde, den skal.

Lidt besværlig rengøring

Der er med andre ord flere fordele ved mælkebarerne. Men mælkebarerne vokser ikke ind i kalvehimlen. Ulempen er nemlig, at rengøringen er lidt besværlig.

”Vi bruger industrivaskemaskine til vask af mælkebarerne 3-4 gange om ugen. Og det fungerer fint. Men indimellem er man nødt til at vaske manuelt helt inde i sutten. Og det er selvfølgelig en ulempe,” forklarer Sara Christiansen.

Hun er dog ikke i tvivl om, at fordelene opvejer ulempen, og at suttebarerne er kommet for at blive på Tastum Jersey.

VIL DU VIDE MERE:

HENRIK LÆSSØE MARTIN, HLM@SEGES.DK

FAKTA

Sådan kan kalvenes suttebehov dækkes

Der er lovkrav om, at kalvenes suttebehov skal dækkes i forbindelse med mælkeoptag. Det kan foregå ved brug af:

1. Pattespand, pattebar eller mælkeautomat
2. Narresut placeret i umiddelbar nærhed af mælk tildelt i skål, spand eller kar
3. Løstliggende flydende sut i skål, spand eller kar

Der skal altid være mindst én sut til rådighed pr. kalv, med mindre der fodres med mælkeautomat. Suttens skal altid være tilgængelig mindst 20 minutter efter mælktildelingen.



Hvis kalvene ikke fodres med suttebar eller suttespand som her, skal kalveboksen være udstyret med en narresut pr. kalv

Øget kontrol af kalveopstaldning går i gang før påske

Fødearestyrelsen har særligt fokus på kalve i 2023. Første kontrolkampagne rettet mod korrekt opstaldning af kalve går i gang lige før påske.

Hvis I er i tvivl om, hvorvidt jeres kalvestald lever op til samtlige regler, er det en god ide at få styr detaljerne snarest muligt.

Fra 3. april og indtil ud på efteråret ruller Fødearestyrelsens kontrollører nemlig ud i landet med særligt fokus på korrekt opstaldning af kalve.

Dyrlæge i Fødearestyrelsen Else Enemark oplyser, at baggrunden for kampagnen er resultaterne i Fødearestyrelsens dyrevelfærdsrapport oven på kontrollen i 2021. Her fik hver anden kontrollerede kvægbesætning anmærkninger. Mange af anmærkningerne gik på opfyldelse af kalvenes suttebehov.

"Oven på sådan et eksempel på dårlig efterlevelse af reglerne kommer der typisk et krav om, at der må kontrolleres noget mere," siger Else Enemark.

Mål om kontrol er hævet

Fødearestyrelsens mål om kontrol i kvægbesætninger er på den baggrund hævet fra 5 pct. til 10 pct. af samtlige kvægbesætninger årligt.

Else Enemark slår dog fast, at det overordnede mål for kontrolkampagnen naturligvis er øget velfærd for kalvene. Og hun er fortrøstningsfuld i forhold til, at resultatet bliver bedre denne gang end i den tidligere kontrol.

"Det var jo fantastisk at være på Kalvens Dag i efteråret og høre det engagement, der er i forhold til kalvene. Så jeg satser bestemt på, at vi møder gode forhold i kalvestaldene denne gang," siger Else Enemark.

Den enkelte kalv – og hele erhvervet

Formand for Landbrug & Fødevarer Kvæg Christian Lund er også overbevist om, at kontrollen denne gang viser langt bedre forhold i de danske kalvestalde.

"Jeg er sikker på, at folk har ordentlige forhold i kalvestaldene, for vi vil alle sammen kalvene det bedste. Men det her handler om meget mere end den enkelte kalv. Det handler om hele erhvervets troværdighed, som vi skal værne om ved at leve op til reglerne," siger Christian Lund.

Kalve fodret med sut optager mælken bedre

Ved at mælkefodre med suttespande kan du undgå udfordringer som fx vomdrikkere og kalve, der sutter på hinanden.

Det er naturligt for kalve at sutte, når de drikker mælk. Og ofte drikker kalve så hurtigt af en skål, at sutterefleksen er på sit højeste, når skålen er tømt. Det kan give udfordringer med 'urindrikkere' og kalve, der generelt sutter på hinanden og inventaret.

Det er altså ikke primært for at opfylde et lovkrav, at man skal mælkefodre sine kalve med suttespande eller hænge narresutter op i kalveboksene, understreger dyrlæge Henrik Læssøe Martin, SEGES Innovation.

"Det giver rigtig god mening at opfylde kalvens suttebehov. Mange oplever langt bedre trivsel i kalvestalden med sundere og mere ensartede kalve, efter de har skiftet

skålene ud med suttespande," siger Henrik Læssøe Martin.

Utrivelige kalve kan skyldes vomdrikkning

En af de udfordringer, der kan afhjælpes ved at fodre kalve med suttespande, er vomdrikkning.

Vomdrikkning kan forekomme, når kalven drikker for hurtigt, og bollerenderefleksen ikke bliver tilstrækkeligt aktiveret. Så løber en del af mælken ned i vommen i stedet for i løben. I vommen sker der en fejlregulering af mælken med dannelse af mælkesyre. Det gør kalven utilpas og kan også medføre vækst af bakterier, der kan være sygdomsfremkaldende.



Giv kalvene godt med mælk. Meget gerne mindst 4 liter mælk 2 gange dagligt.

Når mælken fermenteres i vommen, er foderudnyttelsen af mælken langt mindre, end når det fordøjes i løben. Derfor er vomdrikkere typisk utrivelige, afmagrede, har strittende pels og kan have svingende ædelyst.

"Vomdrikkere er primært et problem i besætninger, hvor kalvene får mælk fra en skål, en spand eller et trug," fortæller Henrik Læssøe Martin.

Kontrollen har fokus på:

En sut til hver kalv

Kontrollkampagnen har særligt fokus på, om samtlige kalve har adgang til at få opfyldt deres suttebehov i forbindelse med mælkefodring. Enten skal mælken udfodres via en sut, eller også skal der være en narresut, som er tilgængelig i indtil 20 minutter efter mælkefodringen. Vær opmærksom på, at der altid skal være mindst én sut til hver kalv, undtagen hvis der anvendes mælkefodringsautomat.

Tilstrækkelig adgang til vand

Kontrollørerne vil have fokus på, om kalvene har tilstrækkelig adgang til vand. Har en kalv ikke adgang til vand på kontroltidspunktet, tilbydes den vand, og udviser den ikke tørst, vurderes det, at bedriften lever op til reglerne.

Se-røre, hudpleje og parvis opstaldet

Vær opmærksom på at leve op til kravene om, at kalve skal kunne se og røre hinanden, også når de opstaldes enkeltvis. Leverer bedriften til Dyrevelfærdsmærket, kontrolleres det også, om kalvene er parvist opstaldet, fra de er syv dage gamle. Opstaldes kalve i grupper på tre eller mere, skal der også være adgang til en børste eller anden form for hudpleje.

VIL DU VIDE MERE:
PETER RAUNDAL, PRA@SEGES.DK

Vælg suttespand frem for narresut

Personligt ville Henrik Læssøe Martin til enhver tid vælge suttespande frem for narresutter.

"Vores erfaring er, at kalvene mange steder ikke er vilde med at bruge narresutterne. Men hvis man fodrer med suttespande og lader dem hænge 20 minutter efter hver fodring, får kalvene opfyldt deres suttebehov," siger han.

"Så hvis man skal investere i noget, ville jeg undgå at sætte mig mellem to stole ved at købe narresutter, som nok opfylder lovkravet, men ikke er optimalt i forhold til kalven," slutter Henrik Læssøe Martin.

Læs flere landmænds erfaringer med sutter i artiklen *Fodring med sut har mange fordele for kalvene* på Landbrugsinfo.dk. Her finder du også SEGES Innovations anbefalinger i artiklen *Anbefalinger for at sikre kalvens suttebehov*.



VIL DU VIDE MERE:
HENRIK LÆSSØE MARTIN, HLM@SEGES.DK

Ny sikkerhedspakke

gør det mere sikkert at håndtere gylle



Den nye sikkerhedspakke "Better Safe Than Slurry" hæver sikkerheden ved gyllehåndtering og bekæmper livsfarlige arbejdsulykker.

Håndtering og arbejde med gylle kan være en risikabel affære.

Flere gange årligt kan man læse om livsfarlige ulykker, hvor landmænd og deres ansatte kommer alvorligt til skade – og nogle gange endda mister livet – efter at have håndteret gylle.

Nu går tre store aktører inden for landbruget sammen og intensiverer kampen mod ulykker og arbejdsskader som direkte følge af giftige gyllegasser.

SEGES Innovation, rådgivningsvirksomheden Byggeri & Teknik og forsikringselskabet Topdanmark har skabt en ny sikkerhedspakke med navnet "**Better Safe Than Slurry**", som er skræddersyet til at hjælpe landmænd og ansatte, der håndterer gylle.

"Vi oplever, at det kommer bag på mange landmænd, at gyllearbejde er så risikofyldt, som det er. Der er mange landmænd derude, som har arbejdet med gylle i årevis, hvor der ikke er sket nogen ulykker," siger arbejdsmiljøchef Helle Birk Domino fra SEGES Innovation.

Hvis man investerer i sikkerhedspakken, har Topdanmark valgt at give 10 procent rabat på arbejdsskadeforsikringen. Alt sammen skridt der skal gøre håndtering af gylle mere sikker.

"Man kan gøre meget for at undgå de farlige situationer med den nye sikkerhedspakke, men det er fortsat vigtigt, at alle ansatte ved, hvordan man håndterer gylle og er opmærksomme på risici," siger landsbrugschef Preben Rasmussen fra Topdanmark.



Tjekliste:

9 indsatser til at undgå ulykker med gyllegas

1. Bær en svovlbrintealarm, når du arbejder med gylle
2. Lad professionelle fagfolk med særligt sikkerhedsudstyr tage sig af reparationsarbejde
3. Brug altid luftforsynet åndedrætsværn og sikkerhedssele med taljetræk, hvis du selv skal ned i gylleanlægget eller gylletanken
4. Sørg for, at gyllepumper, gylleomrørere, spjæld og ventiler er sikre at betjene
5. Vær opmærksom på, hvor dine medarbejdere befinder sig, når du sætter gylle i bevægelse
6. Sæt hegn og overdækning op ved gylletank og fortank
7. Opsæt lovpligtige advarselsskilte ved gylleanlæg, gylletanke og gyllevogne
8. Sørg for, at alle på ejendommen kender til faren ved gyllegas. En kemisk risikovurdering for håndtering af gylle er lovpligtigt og en god måde at skabe enighed om sikre arbejdsprocedurer
9. Informer alle om, hvad de skal gøre, hvis faren alligevel opstår. En beredskabsplan sikrer fx, at alle kender proceduren, hvis faren opstår, og at skaden derfor kan minimeres.

Ny sikkerhedspakke

Sikkerhedspakken indeholder:

- Beredskabsmaske/nødmaske
- Svovlbrintemåler
- Kemisk risikovurdering (CRiskA)
- Online eller fysisk møde, hvor den kemiske risikovurdering i forhold til gyllehåndtering drøftes og udarbejdes

Bestil pakken hos Byggeri & Teknik ved at scanne QR-koden



Dyrevelfærd og biodiversitet på dagsordenen hos unge kvægbrugere

I marts mødtes en gruppe yngre kvægbrugere med bl.a. formand Christian Lund og sektordirektør Ida Storm fra Landbrug & Fødevarer Kvæg. Særligt dyrevelfærd og biodiversitet var på dagsordenen hos de unge kvægbrugere. Mød to af dem her:



Steffen Nykær Olesen, 30 år, 245 køer ved Bindslev:

Min dyrevelfærd kunne godt være bedre

Med 13.000 kg mælk, celletal på 130.000 og få behandlinger og døde ser mine produktionstal godt ud. Men jeg mener godt, der kunne være plads til mere velfærd i min stald. Små sengebåse og kringledede gangarealer giver køerne trykninger. Så jeg hælder mest til at bygge ny stald i 2034 eller finde på noget andet at lave, selv om der skulle vise sig mulighed for at blive ved med at bruge stalden. Til den tid er min stald 30 år – og mon ikke 30 års avl har ændret noget på køerne?



Jonas Balleby, 30 år, 300 køer i I/S ved Stoholm:

Biodiversitet er et salgsparemeter

Biodiversitet er en af de bløde værdier, der fylder meget hos forbrugerne, og som skal give os ret til at producere i fremtiden. Men jeg forventer ikke, at biodiversitet er noget, der kan påvirke min bundlinje.

Men vi kan bruge biodiversitet som salgsparemeter både på den enkelte bedrift og overordnet som branche. Undersøgelser viser, at biodiversiteten tydeligt forringes, og i kvægbruget har vi jo typisk arealer, der kan gøre en forskel på det område, og som måske ikke har den store betydning for driften.

Kender du en landmand der skal vinde årets arbejdsmiljøpris?

Hvert år uddeler SEGES Innovation Landbrugets Arbejdsmiljøpris til en landmand, der har særligt fokus på et godt arbejdsmiljø på sin bedrift.

Kender du en landmand, der fortjener at blive anerkendt for sin indsats inden for arbejdsmiljø? Så indstil ham eller hende til prisen, der udover æren giver 25.000 kr.

SEGES Innovation søger landmænd, der prioriterer et godt, sundt og sikkert fysisk og psykisk arbejdsmiljø, og som dermed er et godt forbillede for andre virksomheder.

Find indstillingsskema og yderligere oplysninger på Landbrugsinfo.dk i artiklen *Uddeling af Landbrugets Arbejdsmiljøpris 2023*. Sidste frist for at indstille en landmand til prisen er 1. maj 2023.

VIL DU VIDE MERE:
PER JØRGENSEN, PERJ@SEGES.DK

Få svar på dine spørgsmål om PFAS

Hvis du har naturpleje på offentlige arealer og er havnet i en vanskelig situation på grund af PFAS, kan du få svar på de mest almindelige spørgsmål her.

Det er vanskeligt som landmand at blive ramt af noget, som man på ingen måde kunne have forudset eller forhindret. Her er Landbrug & Fødevarers svar på de mest oplagte spørgsmål om PFAS:

Jeg har, eller forhandler om, afgræsning for Naturstyrelsen eller andre lodsejere på strandenge ved vestkysten. Skal jeg tage forbehold for PFAS i den forbindelse? Naturstyrelsens kortlægning af PFAS på kystnære arealer har vist forøget indhold af PFAS i græs- og vandprøver flere steder. Du bør ved indgåelse af aftaler om forpagtning af græsningsarealer kræve at få oplyst, om der er undersøgt for PFAS på det konkrete græsningsareal og i givet fald få oplyst resultatet af undersøgelsen. Du bør også ved indgåelse af forpagtningsaftale med Naturstyrelsen eller andre have en klar aftale om,

hvornår og på hvilke vilkår du kan udtræde af forpagtningsaftalen, hvis det senere viser sig, at der er problemer med PFAS på arealerne.

Jeg har slætgræs eller hø fra arealer tæt på kysten. Skal jeg være opmærksom på, hvordan jeg bruger det? Undersøgelser af græs- og vandprøver har vist, at kystnære arealer kan være forurenede med PFAS. Vi forventer kun, at afgrøder kan være forurenede, hvis de har vokset på forurenede arealer. Du kan kontakte din kommune for at få afklaret risikoen på bestemte arealer, hvis du har mistanke om, at de kan være forurenede.

Kan jeg uden videre tage kvier, der har gået på strandenge ved vestkysten, ind i mælkeproduktionen – eller skal jeg orientere mit mejeriselskab? Der er en risiko for, at kvier der har



afgræsset på PFAS-forurenede arealer kommer under et offentligt tilsyn og dermed midlertidigt ikke kan indgå i mælkeproduktionen. Vi vil altid opfordre til, at du tager en dialog med de virksomheder, der aftager dine produkter.

Hvem kontakter jeg, hvis medier henvender sig med spørgsmål om PFAS? Som medlem af Landbrug & Fødevarer er du velkommen til at kontakte Landbrug & Fødevarers Pressevagts på 3339 4520 alle ugens dage. Vi anbefaler dig at søge rådgivning, før du udtaler dig til pressen.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at du kontakter organisationen direkte om lokale sager relateret til PFAS.

VIL DU VIDE MERE:
HENRIK BANG JENSEN HBJ@LF.DK, TLF. 40 37 26 32